

TÔN GIÁO Ở NƯỚC NGOÀI

SỰ THAY ĐỔI TRIỀU ĐẠI TẠI GIÁO TRIỀU VATICAN

NGUYỄN VĂN DŨNG^(*)

1. Nhìn lại 8 năm triều đại Giáo hoàng Benedicto XVI

Sau gần 8 năm chèo lái con thuyền Giáo hội Công giáo Roma, sáng ngày 11 tháng 2 năm 2013, tại Công nghị của Hồng y đoàn, Giáo hoàng Benedicto XVI đã bất ngờ tuyên bố từ chức. Theo tuyên bố này, Tòa Thánh Vatican bắt đầu trống tòa từ lúc 20 giờ ngày 28/2/2013 cho tới khi Mật viện bầu được vị Giáo hoàng mới. Từ thời điểm này, theo thông tin từ Tòa Thánh Vatican, Giáo hoàng Benedicto XVI được gọi với một tước hiệu mới: “Giáo hoàng danh dự” hay “Giáo hoàng danh dự của Roma” và Ngài chuyển đến lâu đài Castel Gandolfo gần Roma để nghỉ dưỡng một thời gian. Sau khi Đan viện nữ Mater Ecclesiae trong nội thành Vatican được sửa chữa xong, Ngài sẽ trở lại Vatican và cư ngụ tại Đan viện này để dành trọn thời gian còn lại cho việc cầu nguyện và chiêm nghiệm với số lương hưu khoảng hơn 2.000 bảng Anh.

Những thông tin ồn ào về nguyên nhân từ chức của Giáo hoàng Benedicto XVI đã qua đi, đây là lúc chúng ta nhìn lại những di sản của Ngài trong gần 8 năm qua, trên cơ sở đó hướng tới tương lai

của Giáo hội Công giáo Roma với sự dẫn dắt của vị Chủ chăn mới.

Có những đánh giá khác nhau về triều đại Giáo hoàng Benedicto XVI. Có người cho rằng Ngài là một người theo đường lối bảo thủ, có người lại có cách nhìn ngược lại, đánh giá cao triều đại của Ngài và “ngỡ ngàng, tiếc nuối, cùng với sự khâm phục”. Giám mục Phêrô Nguyễn Văn Khảm thuộc Văn phòng thư kí Hội đồng Giám mục Việt Nam viết: “Năm 2005, khi Hồng y Joseph Ratzinger được bầu làm Giáo hoàng, nhiều người vẽ ra chân dung của một Giáo hoàng sắt thép. Năm 2013, khi Ngài tuyên bố từ nhiệm, cả thế giới nhìn nhận Ngài là vị mục tử hiền lành và khiêm nhường theo gương Thầy chí thánh”⁽¹⁾.

Chúng tôi không có ý định đánh giá Giáo hoàng Benedicto XVI là người bảo thủ hay cải cách, nhất là khi Ngài đã tuyên bố thoái vị trong một hoàn cảnh Tòa Thánh Vatican còn bộn bề những

*. TS., Hà Nội.

1. Gm. Phêrô Nguyễn Văn Khảm, *Đức Thánh Cha Benedicto XVI từ nhiệm: tâm tình của Dân Chúa tại Việt Nam*. www.hdgmvietnam.org/duc-thanh-cha-benedicto-xvi-tu-nhiem-tam-tinh-cua-dan-chua-viet-nam/4707.63.8.aspx

việc cần phải giải quyết. Nhưng là một người từng theo dõi mảng đề tài về Giáo hội Công giáo Roma dưới thời Giáo hoàng Benedicto XVI, xin tóm lược những nét chính về triều đại của Ngài trong gần 8 năm qua.

Chúng ta đều biết, khi chưa bước vào Giáo triều Roma, Joseph Ratzinger là một trong số những giáo sĩ đòi thay đổi luật về đời sống độc thân của linh mục. Nhưng khi trở thành Giáo hoàng, Ngài luôn coi đời sống độc thân của linh mục là “một giá trị thiêng liêng” cần phải giữ gìn. Ngài đòi hỏi người tu sĩ phải tuân thủ đời sống độc thân như một phần tất yếu của cuộc đời mục vụ. Ngài cũng nổi tiếng là một người có quan điểm không khoan nhượng với tình dục đồng giới, với việc ngừa, phá thai, phản đối việc dùng bao cao su trong quan hệ tình dục, kể cả đó là một biện pháp hữu hiệu để phòng chống AIDS. Ngài cũng không chấp nhận cho phụ nữ được thụ phong linh mục. Dưới thời Giáo hoàng Benedicto XVI, đã xảy ra hàng loạt cáo buộc và kiện tụng liên quan đến tình trạng lạm dụng tình dục của các giáo sĩ, cao điểm là vào các năm 2009 - 2010. Ngài đã gặp gỡ và có lời xin lỗi chưa từng có trong lịch sử Giáo hội đối với các nạn nhân của vấn nạn này, buộc các giám mục địa phương phải báo cáo và áp dụng các biện pháp nhanh chóng cho hoàn tục những giáo sĩ phạm tội ấu dâm. Tuy nhiên, cách thức xử lý của Ngài đối với các vụ bê bối tình dục vẫn bị giới truyền thông thế tục chỉ trích gay gắt. Họ cho rằng, các giáo hội địa phương và ngay cả ở Vatican đã tìm cách đồng lõa hoặc che dấu nhiều vụ việc, tránh trừng phạt các tu sĩ phạm tội ấu dâm và có khi

còn thuyên chuyển các tu sĩ này đến các nơi khác và họ lại tiếp tục phạm tội. Trong khi một số giáo sĩ cao cấp trong Tòa Thánh lúc đầu buộc tội giới truyền thông, coi đó là một âm mưu chống lại Giáo hội, thì Giáo hoàng Benedicto XVI lại công khai chấp nhận trách nhiệm của Giáo hội và nói thẳng ra rằng: “Tội lỗi từ bên trong Giáo hội”. Trong bài giảng đầu tiên khi đã trở thành Giáo hoàng, Ngài nói: “Xin hãy cầu nguyện cho tôi rằng tôi đừng sợ hãi để rồi bỏ chạy trước các bầy sói”⁽²⁾.

Năm 2007, Giáo hoàng Benedicto XVI đã ban hành Tự sắc (motu proprio) “Summorum pontificum” khôi phục lại Thánh lễ Misa Latinh trước cải cách (Thánh lễ Tridentino) mà không nghĩ tới phản ứng của người Do Thái. Nhiều giám mục ở các địa phương cũng có những phản ứng ở các mức độ khác nhau về quyết định này. Giáo hoàng Benedicto XVI đã cho thiết lập các giáo hạt tông nhân ở Vương quốc Anh và Hoa Kỳ để tiếp nhận tín đồ Anh giáo cải đạo theo Công giáo. Tại các giáo hạt tông nhân này, Ngài vẫn cho duy trì một số truyền thống riêng của Anh giáo. Để chăm sóc các cộng đồng Anh giáo đã cải đạo, Ngài cho phép bổ nhiệm các cựu giáo sĩ Anh giáo không lập gia đình, thường là các giám mục, tuy nhiên, các tu sĩ Anh giáo đã có gia đình, khi cải đạo vẫn được tiếp tục duy trì đời sống gia đình của họ. Vì việc này mà quan hệ giữa Giáo hội Anh giáo với Giáo hội Công giáo chưa có được những bước phát triển bền vững. Trong quan hệ với những người theo

2. Trích theo: Khất Tuệ. *Thách đố trước sự kiện ĐGH Benedicto XVI từ nhiệm*. Vietcatholic.net/news/html/102745.htm

giáo phái Luther (Lutherans) thì mọi việc vẫn đang ở dạng bàn thảo. Trong khi đó, ngay từ năm 2005, Giáo hoàng Benedicto XVI đã cho nối lại cuộc đối thoại với Huynh đoàn Thánh Pio X và đến mùa đông năm 2009, Ngài đã hủy lệnh rút phép thông công 4 giám mục của Huynh đoàn này, trong đó có Giám mục Richard Williamson, người đã nhiều năm công khai phủ nhận sự diệt chủng người Do Thái của Đức Quốc Xã trong Chiến tranh thế giới II, việc làm này gây bất bình trong dư luận, nhất là trong cộng đồng người Do Thái.

Vấn đề nhân sự của Tòa Thánh Vatican luôn được dư luận trong và ngoài Giáo hội quan tâm, nhất là giới truyền thông. Trước hết là vấn đề phong Thánh. Trong gần 8 năm cầm quyền, Giáo hoàng Benedicto XVI đã phong Thánh cho 44 vị và tôn phong Chân Phúc cho Gioan Phaolô II, người tiền nhiệm của Ngài. Dưới thời Giáo hoàng Benedicto XVI có tới 90 giám mục được tấn phong hồng y, trong số đó có tới 67 vị trong tổng số 117 Hồng y được tham gia Mật nghị Hồng y bầu giáo hoàng năm 2013. Có ý kiến cho rằng, Giáo hoàng Benedicto XVI đã bổ nhiệm các giám mục có quan điểm bảo thủ vào các vị trí của những người theo “phái tự do” khi họ đến tuổi nghỉ hưu. Một trong số các thí dụ là việc bổ nhiệm Andre Leonard Myuten, một người theo phái bảo thủ, làm Tổng Giám mục Brussel thay cho Godfrey Dannels, một người thuộc “phái cấp tiến”. Việc bổ nhiệm Tổng Giám mục cho Tổng Giáo phận Warswa (Ba Lan) cũng nảy sinh nhiều vấn đề phức tạp. Tuy nhiên, cũng có những sự bổ nhiệm nhân sự của Giáo

hoàng được dư luận cho là hết sức đúng đắn. Đó là việc bổ nhiệm Gianmaria Vian làm Tổng Biên tập báo L'Osservatore Romano hay việc bổ nhiệm Tổng Giám mục Gianfranco Ravasi làm người đứng đầu Hội đồng Tòa Thánh về văn hóa⁽³⁾.

Đặc biệt những thay đổi nhân sự của Tòa Thánh Vatican mùa hè năm 2012 được giới truyền thông rất quan tâm. Theo quy định, những người đứng đầu các cơ quan trọng yếu của Tòa Thánh về nghỉ hưu ở tuổi 75 và thay vào đó là những người ở độ tuổi trẻ hơn. Một trong số những người được Giáo hoàng bổ nhiệm vào đợt này là người đứng đầu Thánh bộ Giáo lý Đức tin, Giám mục Gerhard Ludwig Muller đến từ Giáo phận Regensburg, nước Đức. Ông là một nhà thần học có uy tín, người có vai trò quan trọng trong Quỹ Đức, cơ quan xuất bản các tác phẩm của Giáo hoàng Benedicto XVI. Việc bổ nhiệm này được giải thích là mong muốn của Giáo hoàng duy trì sự đối thoại cởi mở với tất cả các khuynh hướng trong Giáo hội Công giáo hiện nay. Một sự bổ nhiệm khác là thư ký mới của Thánh bộ Phụng tự và Kỷ luật bí tích, Tổng Giám mục Arthur Roche, một đối thủ trước cải cách nghi thức phụng vụ. Trước đó vị trí này do Tổng Giám mục Joseph Augustine Dee Noyya đảm nhiệm. Vị Tổng Giám mục này được Giáo hoàng bổ nhiệm vào vị trí Chủ tịch ủy ban Giáo hoàng Ecclesia Dei (Ủy ban Giáo hoàng “Giáo hội của Chúa”). Một số nhà phân tích Vatican học cho rằng, Dee Noyya có khả năng làm cho Tòa Thánh và Huynh

3. Xem thêm: Nguyễn Văn Dũng, *Nhìn lại 5 năm đầu cầm quyền của Giáo hoàng Benedicto XVI (4/2005-4/2010)*, Tạp chí Nghiên cứu tôn giáo, số 5/2010, tr. 55-56

đoàn Thánh Pio X xích lại gần nhau hơn, còn việc bổ nhiệm Roche và Muller, những người chống lại “phái truyền thống”, được nhìn nhận như là một nỗ lực để đạt được sự cân bằng và làm dịu bớt chủ nghĩa bảo thủ.

Một vấn đề nhân sự khác chưa được giải quyết trong năm cuối cùng của triều đại Giáo hoàng Benedicto XVI, đó là việc bổ nhiệm mới Quốc vụ khanh Tòa Thánh (hay còn gọi là Thủ tướng Vatican). Vị trí này hiện nay vẫn do Hồng y Tarcisio Bertone, 78 tuổi, đảm nhận. Trước đó, Giáo hoàng Benedicto XVI đã cho kéo dài tuổi nghỉ hưu của Hồng y Tarcisio Bertone thêm 3 năm và đánh giá cao hoạt động mục vụ của vị Hồng y này. Trong khi đó, nhiều nhà bình luận lại phê phán năng lực điều hành của Hồng y Tarcisio Bertone và cho rằng, các vụ scandal trong Tòa Thánh những năm qua có phần trách nhiệm của ông. Hơn nữa vị Hồng y này lại có mâu thuẫn với Hội đồng Giám mục Italia, mà cụ thể là với Chủ tịch Hội đồng Angelo Bagnasco, Tổng Giám mục Giáo phận Genoa và không được giới thượng lưu của Giáo triều Roma chấp nhận⁽⁴⁾. Về vấn đề này, các nhà Vatican học đặt câu hỏi: Tại sao trong năm cuối cùng của triều đại mình Giáo hoàng Benedicto XVI lại dễ dàng thay đổi những người đứng đầu nhiều cơ quan trọng yếu của Giáo triều Roma, nhưng lại không thể để Hồng y Tarcisio Bertone nghỉ hưu khi mà thời gian Ngài cho phép kéo dài cũng đã hết? Phải chăng Quốc vụ khanh Tòa Thánh cố giữ chức vụ của mình thêm vài năm nữa, sau đó Ngài sẽ ngồi vào vị trí người kế nhiệm Giáo hoàng Benedicto XVI? Tuy nhiên, sau sự bất ngờ từ chức của Giáo

hoàng, có thể nhận định rằng, Giáo hoàng Benedicto XVI giờ đây đã để cho Hồng y Tarcisio Bertone “tự bơi” theo dòng chảy của Tòa Thánh cho tới ngày Ngài chính thức thoái nhiệm (28/2/2013). Theo nhận xét của các nhà quan sát, nhiều vị hồng y có thể lực đã sẵn sàng đẩy dương kim Quốc vụ khanh Tòa Thánh ra khỏi dòng chảy của chính trường Vatican. Chính vì vậy mà giới truyền thông cũng như dư luận nói chung không đưa tên Hồng y Tarcisio Bertone vào danh sách dự đoán những người sẽ tiếp quản Ngai vàng Thánh Phêrô. Tuy nhiên, trong buổi triều yết chung cuối cùng, thứ Tư ngày 27 tháng 2 năm 2013, tại Quảng trường Thánh Phêrô, trước hơn trăm nghìn người tới dự, Giáo hoàng Benedicto XVI đã nói rằng, Ngài “không bao giờ cảm thấy cô đơn” trong Giáo hội. Ngài cảm thấy mọi người luôn ở bên cạnh, nhiều người đã giúp Ngài với “một tình bạn vô giá”, đặc biệt là các vị Hồng y và Ngài đã đề cập riêng đến Quốc vụ khanh, Hồng y Tarcisio Bertone, người đã luôn đứng bên cạnh Ngài trong nhiều năm nay⁽⁵⁾.

Trước đó, một sự điều chuyển nhân sự khác được giới quan sát chú ý. Năm 2011, Giáo hoàng Benedicto XVI đã điều chuyển Hồng y Angelo Scola từ Venice về Milano. Người ta cho rằng, việc điều chuyển này góp phần nâng cao vị thế của Hồng y Angelo Scola trong cuộc chạy đua giành vị trí người kế nhiệm Giáo hoàng Benedicto XVI.

4. Xem thêm: Nguyễn Văn Dũng, *Bảy năm dưới triều đại của Giáo hoàng Benedicto XVI*, Tạp chí Nghiên cứu tôn giáo, số 7/2012, tr. 70-71.

5. Xem: Lm. Paul Phạm Văn Tuấn, *Hàng trăm ngàn tín hữu chia tay với ĐGH Benedicto XVI*, Vietcatholic.net/news/html/103056.htm

Chính sách đối ngoại của Tòa Thánh Vatican dưới triều đại Giáo hoàng Benedicto XVI cũng là vấn đề mà giới Vatican học quan tâm. Hiện nay Tòa Thánh Vatican đã thiết lập quan hệ ngoại giao với 178 quốc gia và vùng lãnh thổ, tham gia vào nhiều tổ chức quốc tế và khu vực, là quan sát viên thường trực có quyền bỏ phiếu tại Liên Hợp Quốc. Trong 8 năm tại vị, Giáo hoàng Benedicto XVI đã thực hiện 24 chuyến thăm mục vụ khắp 5 châu lục, chủ yếu là trong 5 năm đầu, ba lần chủ trì Đại hội Giới trẻ Thế giới ở các nước Đức năm 2005, Australia năm 2008 và Tây Ban Nha năm 2011. Tuy nhiên so sánh với người tiền nhiệm, những con số này vẫn còn khá khiêm tốn. Những điểm mà Ngài dừng chân đáng nhớ nhất: đó là chuyến viếng thăm Vòm Đá ở Jerusalem; buổi lễ cầu nguyện hòa bình tại Bức tường Phía Tây; chuyến viếng thăm Thánh đường Xanh của Islam giáo ở Istanbul, ... Trong các bài thuyết giảng của Ngài ở nước ngoài, nổi tiếng nhất là bài thuyết trình tại Đại học Regensburg ở Cộng hòa Liên bang Đức ngày 12 thán 9 năm 2006. Trong bài thuyết trình này Ngài đã trích dẫn lời văn của Hoàng đế Byzantiner là Manuel II Paleologus trong một cuộc tranh luận với một học giả Ba Tư vào thế kỉ XIV: "Hãy chỉ cho tôi thấy Mohammed đã mang lại điều gì mới, và ở đó bạn chỉ thấy toàn là sự dữ và phi nhân bản, chẳng hạn như lệnh truyền của ông ta là phải dùng gươm giáo để truyền bá niềm tin ông ta đã rao giảng"⁶. Sau bài thuyết trình này cả thế giới Islam giáo đã nổi giận vì cho rằng Giáo hoàng đã xúc phạm vị Tiên tri đáng kính của họ, nhưng những gì mà Ngài đã làm sau đó trong chuyến tông du Thổ Nhĩ Kỳ, quan hệ của Ngài với thế giới Islam giáo đã phần nào dịu đi. Chuyến tông du

nước ngoài cuối cùng của Ngài là cuộc viếng thăm đất nước Li Băng. Trong gần 8 năm trị vì, Giáo hoàng Benedicto XVI đã tiến hành đối thoại với các giáo phái Kitô giáo khác như Anh giáo, Chính Thống giáo, Tin Lành giáo và với các tôn giáo ngoài Kitô giáo như Islam giáo, Do Thái giáo. Nhưng trong vấn đề đối thoại liên tôn giáo vẫn còn nhiều việc phải làm. Đối với cá nhân Giáo hoàng Benedicto XVI, ngoại giao không phải là hướng ưu tiên mà Ngài lựa chọn.

Trong hoạt động mục vụ của mình, Giáo hoàng Benedicto XVI chủ yếu tập trung sự chú ý vào lĩnh vực giáo lí đức tin, vào việc "loan báo Tin Mừng" cho dân chiên của Ngài. Trong số hơn 600 tác phẩm của Giáo hoàng Benedicto XVI đã được xuất bản, người ta không thể quên các cuốn như: "*Nhập môn Kitô giáo*" và "*Tín lí và mặc khải*" xuất bản trước khi Ngài trở thành Giáo hoàng và tác phẩm đồ sộ gồm 3 tập được xuất bản từ năm 2007, cuốn "*Đức Giêsu thành Nazareth*". Ba thông điệp quan trọng Giáo hoàng Benedicto XVI để lại cho Giáo hội là: *Deus Caritas Est* (Thiên Chúa là tình yêu) ban hành năm 2005, tóm kết giáo huấn của Ngài về tình yêu; *Spe Salvi* (Chúng ta được cứu rỗi trong hi vọng) ban hành năm 2007, cảnh báo nếu không có đức tin vào Thiên Chúa thì chỉ dẫn đến "các hình thức tàn ác và các hành vi bất công"; và *Caritas in Veritate* (Bác ái trong chân lí) ban hành năm 2009, khẳng định các giá trị đạo đức là cần thiết để vượt qua các cuộc khủng hoảng kinh tế trên toàn cầu hiện nay. Đánh giá cao trí tuệ và kiến thức

6. Trích theo: Lm. Paul Phạm Văn Tuấn, *Bài thuyết trình tại Đại học Regensburg của ĐGH Benedicto XVI được bình chọn là Diễn văn của năm 2006 tại Đức*

thần học uyên bác của Giáo hoàng Benedicto XVI và so sánh Ngài với người tiền nhiệm, nhà Vatican học người Mỹ, John Allen đã nhận xét một cách hóm hỉnh: “Nếu không trở thành Giáo hoàng, thì rất có thể Gioan Phaolô II đã trở thành một ngôi sao điện ảnh. Còn nếu không trở thành Giáo hoàng, thì rất có thể Benedicto XVI đã trở thành một giáo sư đại học”⁷.

2. Giáo triều Vatican bắt đầu một triều đại mới: Triều đại Phanxicô

Để chuẩn bị cho Mật nghị Hồng y năm 2013, trước khi chính thức từ nhiệm, ngày 25/2/2013, Giáo hoàng Benedicto XVI đã ban hành Tự sắc thay đổi một số điều khoản trong Tông hiến *Universi Dominici Gregis*. Theo đó, thời gian bắt đầu Mật nghị Hồng y có thể sớm hơn 15 ngày kể từ khi trống tòa miễn là tất cả các vị hồng y có quyền bầu Giáo hoàng đã có mặt tại Vatican và phải bắt đầu không được muộn hơn 20 ngày kể từ khi trống tòa cho dù các vị hồng y cử tri chưa có mặt đầy đủ. Lời thể bí mật cũng được áp dụng cho tất cả các cá nhân nêu tại câu 2 đoạn 55, bao gồm cả “hai kỹ thuật viên đáng tin cậy”, những người có nhiệm vụ hỗ trợ các viên chức có thẩm quyền trong Hồng y đoàn trong việc đảm bảo rằng không có thiết bị ghi hay phát những âm thanh, hình ảnh nào được cài đặt bởi bất cứ ai trong các khu vực được đề cập, đặc biệt là trong nhà nguyện Sistina, nơi các cuộc bầu cử được thực hiện. Những ai vi phạm lời thể bí mật thì tức khắc bị phạt vạ tuyệt thông. Theo quy định, “Giáo hoàng danh dự của Roma” sẽ không có mặt tại Mật nghị Hồng y năm 2013 bầu chọn Giáo hoàng mới, nhưng chắc chắn rằng Ngài vẫn mong muốn có được một người kế nhiệm

cùng chí hướng để tiếp tục đường hướng mục vụ của Ngài và hoàn thành những việc mà Ngài chưa làm xong hoặc không thể làm xong trước khi rời bỏ Ngài Tòa Thánh Phêrô. Có nhiều dự đoán về tên tuổi và quốc tịch của vị Giáo hoàng mới, nhưng dự đoán và mong muốn của người ngoài cuộc cũng chỉ là dự đoán mà thôi. Dù vị hồng y nào trở thành Giáo hoàng mới thì cũng phải đương đầu với những vấn đề, vấn nạn đã, đang và sẽ nảy sinh trong Giáo hội Công giáo Roma cũng như với những vấn đề chung của thời đại ngày nay. Chắc chắn là như vậy.

Ngày 12/3/2013 tại nhà nguyện Sistina bắt đầu Mật nghị bầu giáo hoàng mới, người kế vị Ngài Tòa Thánh Phêrô. 115 vị Hồng y trong tổng số 117 vị có quyền bỏ phiếu đã có mặt tại Mật viện để tham gia sự kiện quan trọng này. Sau hai ngày với 5 vòng bỏ phiếu, vào lúc 19 giờ 10 phút ngày 13/3/2013, ống khói tại nhà nguyện Sistina, nơi các hồng y của Giáo hội Công giáo Roma đang Mật nghị, đã tỏa ra một làn khói trắng báo hiệu một tin mừng: “Habemus Papam” – Chúng ta đã có Giáo hoàng! Tiếp đó chuông Nhà thờ Thánh Phêrô ngân vang chính thức xác nhận tin này.

Vị Hồng y đặc cử vào ngôi vị Giáo hoàng hoàn toàn nằm ngoài dự đoán của giới truyền thông và mọi người. Ngài là Hồng y Jorge Mario Bergoglio, người Argentina gốc Italia, một tu sĩ Dòng Tên và hiện đang là Tổng Giám mục Tổng giáo phận Buenos Aires. Niên hiệu chính thức của Tân Giáo hoàng là Phanxicô (Francisco). Đây là vị giáo hoàng thứ 266 của Giáo hội Công giáo Roma. Hồng y

7. Trích theo: *Cuộc đời Giáo hoàng Benedicto XVI*. www.bbc.co.uk/vietnamese/world/2013/02/130211_pope_profile.shtml

Jorge Mario Bergoglio đắc cử vào ngày có tới ba con số 3: **13.3.2013** và Ngài là vị Giáo hoàng có tới bốn chữ *Giáo hoàng đầu tiên*:

- *Giáo hoàng đầu tiên đến từ Châu Mỹ Latinh, nơi có khoảng 40% trong tổng số 1,2 tỉ người Công giáo trên toàn thế giới;*

- *Giáo hoàng đầu tiên xuất thân từ Dòng Tên;*

- *Giáo hoàng đầu tiên trong số các vị hồng y do Giáo hoàng Gioan Phaolô II bổ nhiệm;*

- *Giáo hoàng đầu tiên lấy niên hiệu là Phanxicô.*

Khi biết tin một tu sĩ Dòng Tên được bầu làm Giáo hoàng, Linh mục F. Lombardi, Chánh văn phòng báo chí Tòa Thánh, người cũng thuộc Dòng Tên cho biết ông cảm thấy mình bị sốc bởi vì: “Các tu sĩ Dòng Tên nghĩ họ là những người đầy tớ phục vụ, chứ không phải quyền bính trong Giáo hội”⁽⁸⁾. Còn việc Jorge Mario Bergoglio chọn niên hiệu Phanxicô, theo lời Bernard Podvin, phát ngôn viên của Hội đồng Giám mục Pháp, là muốn nói lên ý nguyện đơn sơ, khó nghèo. Ngài muốn vinh danh Thánh Phanxicô Assisi, sáng lập Dòng Phanxicô, còn được gọi là Dòng Anh em hèn mọn. Chúng ta còn nhớ, trong tổng số 266 triều đại Giáo hoàng của Giáo hội Công giáo Roma có tới 82 niên hiệu, trong đó có tới 23 vị chọn niên hiệu Gioan, 16 vị chọn niên hiệu Gregor và cũng chừng ấy vị chọn niên hiệu Benedicto, còn 14 vị chọn niên hiệu Clemento, 13 vị chọn niên hiệu Innozens, 13 vị chọn niên hiệu Leo, 12 vị chọn niên hiệu Pius... Chỉ có duy nhất Jorge Mario Bergoglio chọn niên hiệu Phanxicô.

9 giờ 30 phút ngày 19/3/2013 tại Quảng trường Thánh Phêrô, Vatican, Giáo hoàng

Phanxicô đã cử hành Thánh lễ khai mạc Sứ vụ kế vị ngôi Tòa Thánh Phêrô lần thứ 266. Đây cũng là ngày lễ Thánh Cả Giuse, cha nuôi của Đức Giêsu. Kể từ Thánh lễ khai mạc Sứ vụ Giáo hoàng, Giáo hoàng Phanxicô chính thức được dùng các chức danh: Giám mục Roma, vị Đại diện của Chúa Kitô, Đấng kế vị các Thánh Tông đồ, Người chủ nhân của Tòa Thánh Vatican và “Tôi tớ của các Tôi tớ Chúa” (Servus Servorum). Tại Thánh lễ có sự hiện diện của khoảng hơn 130 đoàn đại biểu chính thức đại diện cho các quốc gia, trong đó có 31 vị nguyên thủ quốc gia, 11 thủ tướng chính phủ, đại diện vua chúa và nữ hoàng ở Châu Âu. Ngoài ra còn có 33 đại diện các giáo hội Kitô giáo khác, 150 đại diện các tôn giáo khác như Do Thái giáo, Islam giáo... Tham gia Thánh lễ có khoảng 180 Hồng y đồng tế, 250 Giám mục và Tổng Giám mục, 1.200 linh mục. Tại Quảng trường Thánh Phêrô có khoảng 200.000 người và khoảng 500.000 xếp hàng dài trên các con phố theo dõi Thánh lễ qua các màn hình lớn. 3.000 nhân viên an ninh đã được huy động để đảm bảo an ninh cho Thánh lễ. Số nhà báo tham gia đưa tin về sự kiện trọng đại này lên tới con số 5.214 người.

Giáo hoàng Phanxicô sinh ngày 17/12/1936 tại Buenos Aires, thủ đô của Argentina trong một gia đình công nhân đường sắt người Italia. Thân Mẫu của Ngài sinh hạ được 5 người con. Năm 20 tuổi, chàng thanh niên Jorge Mario Bergoglio đã phải trải qua một cuộc phẫu thuật do nhiễm trùng đường hô hấp và bị cắt đi một lá phổi. Theo con đường tu

8. Trích theo: *Lễ đăng quang của Đức Tân Giáo hoàng Phanxicô I vào ngày 19.3 lễ kính Thánh Giuse* Vietcatholic.net/news/html/103387.htm

hành, sau khi kết thúc khóa học tại chủng viện Villa Devoto, ngày 11/3/1958, Jorge Mario Bergoglio gia nhập Dòng Tên. Ngài tốt nghiệp cử nhân triết học tại Đại học Maximo San Jose ở San Miguel và sau đó làm giảng viên văn học và tâm lý học tại trường Inmaculada ở Santa Fe và trường Salvador ở Buenos Aires. Ngày 13 tháng 12 năm 1969, Jorge Mario Bergoglio được Tổng Giám mục Jose Ramon Castellano phong chức linh mục. Sau khi tiếp tục nghiên cứu triết học và thần học tại San Miguel, Ngài trở thành giáo sư thần học. Từ năm 1973 đến năm 1979 Linh mục Jorge Mario Bergoglio được Dòng Tên bầu làm Giám tỉnh Argentina. Trong thời gian từ 1980 đến 1986 Ngài đảm nhận chức vụ Giám đốc chủng viện San Miguel. Sau khi hoàn thành luận án tiến sĩ tại Đại học Frankfurt, nước Đức với đề tài Philosophisch – Theologische Hochschule Sankt Georgen, Jorge Mario Bergoglio trở về nước phục vụ với tư cách là cha giải tội và linh hướng. Các ngôn ngữ mà Ngài thông thạo, ngoài tiếng Tây Ban Nha, còn có tiếng Italia, tiếng Đức và tiếng Latinh.

Ngày 28 tháng 2 năm 1998, Jorge Mario Bergoglio thay Hồng y Quarracino đảm nhận chức vụ Tổng Giám mục Buenos Aires, đồng thời được bổ nhiệm làm Đấng Bản Quyền cho người Công giáo Đông Phương tại Argentina. Ngày 21/2/2001 Tổng Giám mục Jorge Mario Bergoglio được Giáo hoàng Gioan Phaolô II tấn phong Hồng y với Hiệu tòa là nhà thờ Thánh Robert Bellarmino. Tại Giáo triều Roma, Hồng y Jorge Mario Bergoglio đã được bổ nhiệm vào một số vị trí trong Thánh bộ Giáo sĩ, Thánh bộ Phụng tự và Kỷ luật Bí tích, Thánh bộ Đời sống tận hiến và các Tu

hội tông đồ, là thành viên của Ủy ban Châu Mỹ Latinh và Hội đồng Gia đình.

Hồng y Jorge Mario Bergoglio được biết đến như một người nhân từ, khiêm nhường và giản dị. Ngài không sống trong những nơi nguy nga và đầy đủ tiện nghi dành cho các giám mục mà chỉ ở trong một căn hộ nhỏ, tự nấu ăn và thường đi các phương tiện giao thông công cộng đến nhà thờ, thường xuyên đến thăm các khu xóm nghèo quanh thủ đô Buenos Aires mà người ta quen gọi là những khu ổ chuột. Sau khi nhận mũ áo hồng y, Jorge Mario Bergoglio đã từng rửa chân cho 12 người bị nhiễm HIV/AIDS và thậm chí còn hôn lên đôi chân của họ. Ngài phê phán các linh mục không chịu rửa tội cho con cái của các bà mẹ không chồng và gọi những linh mục này là những người đạo đức giả, những người giáo hội hóa Giáo hội, những người ngăn không cho dân Chúa được hưởng ơn cứu chuộc⁹. Những gì mà báo chí viết về Giáo hoàng Phanxicô từ khi Ngài đắc cử đến nay như: tự tay thu dọn đồ đạc và trả tiền phòng trọ sau Mật nghị mà không nhờ người phục vụ; từ chối đi xe dành riêng cho Giáo hoàng để đi chung xe cùng các hồng y khác; chọn nhẫn bạc và Thánh giá bạc thay cho nhẫn vàng và Thánh giá vàng truyền thống; đi giấy đen chứ không đi giấy đỏ giáo hoàng; kêu gọi người Công giáo Argentina không sang Roma dự lễ đăng quang chúc mừng Giáo hoàng để dành tiền giúp đỡ người nghèo... càng làm rõ thêm sự khiêm nhường và giản dị của vị Chủ chăn Giáo hội Hoàn Vũ. Báo chí nhiều nước gọi Ngài là Giáo hoàng của người nghèo.

9. Theo: *Giáo hoàng mới là một người rất khiêm tốn*. Vietcatholic.net/news/html/103378.htm

Khi còn là Tổng Giám mục, Jorge Mario Bergoglio luôn quan tâm đến đối thoại liên tôn giáo, đặc biệt là với Do Thái giáo và Islam giáo. Ngài đã từng là đồng tác giả cuốn “*Về trời và đất*” (Sobre el Cielo y la Tierra) với giáo sĩ Do Thái giáo Abraham Shorka. Triều đại Phanxicô chỉ vừa mới bắt đầu, còn nhiều điều ở phía trước, nhưng không thể không nhắc đến một sự kiện, nói theo lời nhà Vatican học người Italia, “vết thương cũ nhưng vẫn chưa lành”⁽¹⁰⁾, đó là những cáo buộc Jorge Mario Bergoglio đã từng hợp tác với chính quyền quân sự Argentina trong giai đoạn 1976 - 1983. Tuy nhiên, theo lời của người phát ngôn Tòa Thánh Vatican, Linh mục F. Lombardi: “Tất cả những cáo buộc chống lại Hồng y Jorge Mario Bergoglio, người vừa trở thành Giáo hoàng Công giáo Roma, đều không có giá trị pháp lý”⁽¹¹⁾. Có những nhà nghiên cứu trong thời kỳ xảy ra cuộc đảo chính quân sự năm 1976 ở Argentina, chẳng hạn như bà Francesca Ambrogetti, đã coi Jorge Mario Bergoglio thực sự là một người anh hùng vì ông đã mạo hiểm đánh đổi tính mạng của mình khi gặp gỡ các tướng lĩnh làm đảo chính đòi trả tự do cho các linh mục bị chính quyền quân sự bắt giữ. Chính Hồng y Jorge Mario Bergoglio là người đã có những nỗ lực để sửa sai tiếng tăm của một giáo hội đã đánh mất nhiều tín hữu vì đã không công khai thách đố chính quyền độc tài sát hại người dân từ năm 1976 đến năm 1983. Cũng vào những năm đầy biến động và khó khăn này, Ngài là người duy trì sự hiệp nhất của các anh em Dòng Tên, trung lập với nền Thần học Giải phóng và kiên trì đường hướng của Dòng là không tham gia vào chính trị. Chính vì vậy, Ngài được coi là người có lập trường trung hòa giữa những người quá bảo thủ với những người quá cấp tiến. Khi Tổng thống Argentina, bà

Cristina Kirchner, ban hành những biện pháp xã hội cấp tiến đi ngược lại truyền thống xã hội của Giáo hội Công giáo như việc công nhận hôn nhân đồng tính, việc cho con nuôi và cấp thuốc ngừa thai miễn phí cho tất cả mọi người, Hồng y Jorge Mario Bergoglio đã công khai chỉ trích quyết định của bà. Trong lời tuyên bố ngày 30 tháng 9 năm 2009 tại Postgraduate School, Argentina, Ngài đã lên án “nạn nghèo đói cùng cực và các cơ cấu kinh tế bất công gây ra tình trạng không đồng đều, vi phạm quyền làm người”⁽¹²⁾.

Để kết thúc bài viết này chúng ta hãy cùng đọc lại những lời đầu tiên rất giản dị nhưng cũng vô cùng thấm thía của vị Tân Giáo hoàng - Giáo hội Công giáo Roma: “Chào anh chị em thân mến, tất cả anh chị em cũng biết nghĩa vụ của Mật viện là bầu ra một Giám mục Roma. Có vẻ như các hiền huynh Hồng y của tôi đã phải đi đến cùng trời cuối đất để tìm một vị như thế... Và bây giờ chúng ta hãy bắt đầu cuộc hành trình của Đức Giám mục và dân chúng thuộc Giáo hội Roma, là Giáo hội lãnh đạo trong đức ái tất cả các Giáo hội trên thế giới, một cuộc hành trình của tình huynh đệ trong yêu thương và tin cậy lẫn nhau... Hi vọng của tôi là cuộc hành trình của Giáo hội mà chúng ta bắt đầu ngày hôm nay, cùng với sự giúp đỡ của vị Hồng y Giám quản của tôi, đem lại hiệu quả cho việc truyền giáo tại thành phố xinh đẹp này”⁽¹³⁾.

10. Giovanni Bensi, *Những vết đen trên áo choàng trắng*. Báo *Độc lập – tôn giáo*, 20/3/2013 (tiếng Nga).

11. Trích theo: Giovanni Bensi. Bài đã dẫn.

12. Trích theo: *Đức Phanxicô: Vị Giáo hoàng từ nhân, khiêm nhường, giản dị*. Vietcatholic.net/news/html/103399.htm

13. Diễn từ của Đức Tân Giáo hoàng Phanxicô đệ nhất. Vietcatholic.net/news/html/103377.htm